

zij de menschen, en vooral de kinderen, van haar liefde, haar sterke innigheid, haar opstandig medelijden voor ons kan doen leven. Met roman-personen, die haar innerlijk onverschillig laten, weet zij zich niet te redden. H. R.

MAURITS DEKKER, — *Zijn Wereld*, 's Gravenhage, Leopold, 1928.

L. v. HOUWENSVELT, *Levenslot*, Laren, A. J. Schoonderbeek, z. j.

Beide romans spelen zich af aan den zelfkant der maatschappij, maar de hoofdpersoon van „Zijn Wereld” is fantastisch en a-moreel, die van „Levenslot” is immoreel. Voor den eerste kan men sympathie gevoelen, voor den andere heeft men zelfs geen deernis. Dat dit laatste het geval is, pleit niet voor den schrijver, want het is toch juist de taak van den auteur om het menschelijke in ieder mensch, ook in hem die diep gezonken is, te laten zien en te doen begrijpen. — Het lijkt ons van den schrijver Van Houwensvelt een essentieele fout, dat hij van zijn misdadigen hoofdpersoon een eenzijdig beeld schetste, dat hij de fataliteit van zijn geboortevloek zoo naar voren drong, dat er letterlijk niets menschelijks meer aan den man te bespeuren valt. Het mag dan het — op zichzelf reeds bedenkelijke — doel van den schrijver geweest zijn om ons te laten zien hoe verderfelijck de vermenging van twee rassen zijn kan, hij had toch niet uit het oog mogen verliezen, dat in bijna iederen, zelfs in den meest misdadigen mensch, betere, zij het zwakkere, impulsen leven. De bevolking der gevangenissen bewijst maar al te goed, dat ondeugden nooit den gehéelen mensch bederven. In ieder van hen leeft nog wel iets anders, een kleine teederheid, een verborgen liefde, of een nooit gedooft geloof in machten die boven de kleinheid der wereld uit gaan. Bijna altijd is er iets: een groote vereering voor een gestorven moeder, een vervlogen illusie die nog nà straalt, een bevende zorg voor een kind; altijd iets, hoe klein, hoe machteloos ook. En in dezen Piet is letterlijk n i e t s menschelijks meer. De vermenging der rassen (zijn vader was een sinjo, zijn moeder had negerbloed) mogen al schuld zijn, zij kan toch niet al het levende dooden in een menschenziel! Hoe begrijpelijk zou het zijn als deze bastaard gekweld zou zijn door een heimwee, een drang te ontvluchten, een verlangen naar andere kusten. Maar er is niets van dit alles, alleen platte hebzucht en de gemeenste intrigeerlust. Zoo walgelijk en afstootelijk zijn zijn gedragingen dat mij menigmaal de lust beving het boek uit de hand te leggen.

De schrijver zelf heeft zoo bitter weinig meelij met zijn slachtoffer! Het verhaal zelf is trouwens wel eenigszins twijfelachtig: Een kroegbaas die reeds omstreeks 1880 zijn zoon naar de H.B.S. stuurt, een zoon nog wel die tot aan zijn dertiende jaar niet kon spreken en die allen achterstand in twee jaar inhaalt (zonder later blijk te geven van een opvallende intelligentie)! Ook dit had een noodlot kunnen zijn: een te groote intelligentie en een

te geringe moraliteit, Het is waarschijnlijk de bedoeling van den schrijver geweest een „rasploertje” te teekenen en diens verfoeilijken invloed op jonge menschen, maar die beschrijving raakt te veel den buitenkant — ook dit ploertje moet toch een zeker inwendig leven hebben, al is het er nog zoo duister; maar de suggestie van zulk een half-onbewust leven wordt ons niet gegeven — niets dan feiten en feiten; het lijkt of de heele wereld voos is, zooveel minderwaardige typen ontmoeten we!

Ik geloof dat de schrijver jong is en heeft toegegeven aan een idee fixe. In enkele gedeelten van zijn boek, waar hij niet uitsluitend ploerten ten tooneele voert, toont hij wel degelijk gevoel voor schoonheid, gevoel voor het goede en een sterk geloof in de ziel van den mensch. Waarom ontzegt hij enkele menschen deze essentie geheel?

De andere schrijver, Maurits Dekker, heeft in tegenstelling met den hierboven genoemde een groote liefde en verteedering voor zijn heldje. Bijna al te veel wordt het a-moreele en luchthartige jongenszieltje door hem gekoesterd. Toch heeft hij een alleraardigst beeld geteekend van een soort menschen waarvan wij er allemaal wel eens ontmoeten.

Meestal zijn zij de menschen van de twaalf ambachten en de dertien ongelukken. Zij willen alles en deugen voor niets, zij zijn niet dom en niet slecht, maar zetten niets door, zij hebben veel fantasie, zij zijn ijdel en willen imponeeren, zij zijn snel ontmoedigd en toch niet laf. Eigenlijk wel een leuke jongen, die Dolf, een vrijbouter, maar ook een zwakkeling. Hoe vele episodien uit zijn jongensleven worden ons niet met verve geschilderd! Dolf beleeft heel wat, als magazijnknechtje, „koud smidsleerling”, stokertje, pakjesdrager en schrijver. Dat hij zelfs op een onschuldige wijze — omdat hij er niets kwaads in ziet — diefstalletjes pleegt, verbaast ons ook al niet. Zijn liefdetjes zijn kort maar hevig. Toch komt ten slotte ernst in zijn leven. Ware liefde, vaderschap. En dan de vuurproef: de gevangenis dreigt. Al blijft hij een vrijbouter, hij komt wel tot inkeer.

Frisch en prettig is menig tafereeltje geschreven — de schrijver had zoo'n innig plezier in dit alles, en dat gevoelt de lezer aldoor, ondanks de te vluchtigen stijl en den weinig-litterairen vorm.

Er zijn enkele heel goede gedeelten in dit boek, vooral als de jongen aan het fantaseeren is en in andere werelden leeft, als hij b.v. als knechtje op den voorraadszolder van pakken stukgoed zonder het bijna zelf te merken, een blokhut bouwt, een stuk katoen middenin zet en aan die tafel gaat zitten, het hoofd in de handen. Hij droomt zich een Robinson Crusoe en legt op een oud blik een vuurtje aan. . . . Of als hij 's avonds in bed aan zijn jonger zusje verhalen opdischt, verhalen vol zalige bluf, waarmee hij haar imponeert en beangstigt. Toch wint zijn goedigheid het en stelt hij haar telkenmaal gerust — Maurits Dekker heeft aan dit jongensfiguurtje wel een eigen leven weten te geven.

JO DE WIT.